

Alkohol – Sju steg for større måtehold

Nordmenn over 15 år drikker nesten 7 liter ren alkohol i året. Menn drikker oftere, og i gjennomsnitt dobbelt så mye, alkohol som kvinner. Eldre drikker hyppigere, men mindre, enn yngre.ⁱ Alkoholforbruk er en påvist risikofaktor ved mange sykdommer. Langvarig og høyt forbruk øker risikoen for hjerte- og karsykdommer, leversvikt, betennelse i bukspyttkjertelen og lungesykdommer.ⁱⁱ Moderat forbruk øker risikoen for flere typer kreft.ⁱ Overforbruk eller misbruk av alkohol er et omfattende samfunnsproblem som ikke kun rammer den enkelte, men også personer i nære relasjoner til de som drikker for mye. For å begrense helseskader som følge av alkoholforbruk i befolkningen, mener foreningen at følgende tiltak bør iverksettes:

1. Øke alkoholavgiften med 10 prosent
2. Fjerne taxfree-ordningen for alkohol, sekundært overføre taxfree-salget til Vinmonopolet
3. Fjerne muligheten til å bytte tobakskvoten i alkohol
4. Innføre tydeligere merking av alkoholholdig drikke
5. Innskrenke maksgrensen for skjenking av alkohol
6. Styrke det forebyggende arbeidet, spesielt i arbeidslivet
7. Sikre gode retningslinjer for alkoholbruk på arbeidsplasser

Hvorfor?

Et av de viktigste tiltakene for å begrense helseskader som følge av bruk av alkohol, er å redusere tilgangen gjennom høye avgifter. Legeforeningen mener derfor at alkoholavgiften bør økes vesentlig. Avgiftene på alkohol i Norge har vært reelt uendrede siden 2011.ⁱⁱⁱ Ved siden av dette har alkoholavgiftene ikke fulgt den generelle lønnsveksten siden slutten av 1970-tallet, og alkohol har derfor relativt sett blitt billigere. Foreningen mener at alkoholavgiften bør økes med 10 prosent.

Fra 2010 til 2015 økte det avgiftsfrie salget av alkohol på norske flyplasser kraftig. I 2016 sank salget noe, som en følge av en reduksjon i antallet utenlandsreisende. Likevel var hele 10 prosent av all vin, hetvin og brennevin som ble konsumert i Norge i 2016 kjøpt som taxfreevare på en norsk lufthavn ved ankomst.^{iv} Det er anslått at antallet reisende vil øke i årene som kommer, og med dette at økningen i taxfree-salget fortsetter.^{iv} Legeforeningen mener primært at taxfreeordningen bør fases ut, både for alkohol og tobakk. Adgangen til å ta med alkohol fra utlandet uten å måtte betale de samme avgiftene som man er underlagt ved kjøp i Norge innebærer en åpenbar svekkelse av alkoholpolitikken. Ordningen kan også være en medvirkende årsak til et høyt alkoholkonsum, ettersom det er de som har høyest selvrapportert alkoholkonsum som kjøper mest alkohol på taxfree. Sekundært går Legeforeningen inn for at taxfreesalget overtas av Vinmonopolet. Vinmonopolets salg har vært tilnærmet flatt de siste årene.^v Vinmonopolet har en viktig samfunnsrolle i å opprettholde salgs- og markedsføringskontroll av alkoholholdig drikke og er et effektivt virkemiddel for å forebygge alkoholrelaterte skader og problemer. Vinmonopolet har også stor oppslutning i befolkningen. En undersøkelse fra 2017 viser at åtte av ti ønsker å beholde dagens ordning med Vinmonopol.^{vi} En overtakelse av taxfreesalget vil styrke Vinmonopolets stilling som alkoholpolitisk instrument. Legeforeningen

er videre kritisk til at man fra sommeren 2014 kan bytte inn tollkvoten for tobakk mot å få ta med mer alkohol avgiftsfritt inn i landet. Dette er et steg i feil retning som bidrar til å øke tilgjengeligheten til alkoholholdig drikke, samtidig som det svekker Vinmonopolet.

Økt kunnskap er en forutsetning for å få ned alkoholforbruket i befolkningen. Legeforeningen ser det som lite hensiktsmessig at det stilles krav om at alkoholprodusenter skal informere om skadevirkningene av alkohol på sine nettsider, uten at det stilles tilsvarende krav på produktene. Legeforeningen mener alkoholholdige produkter bør merkes med både innhold, kalornivå, enhetsmengde og helseadvarsel. En streng håndheving av skjenkebestemmelsene er også viktig for å redusere skadevirkningene av alkohol. Legeforeningen er svært positiv til innføringen av prikktildelingssystemet for skjenkeutsalgssteder ved brudd på alkoholloven, og håper at det nye systemet representerer en "advarsel" til skjenkestedene og legger grunnlaget for en mer effektiv oppfølging av regelbrudd. Forskning har vist at en times økning i skjenketiden i gjennomsnitt fører til 17 prosent flere voldstiltfeller på nattetid i helgene.^{vii} Derfor mener Legeforeningen at det også er behov for en strengere regulering av skjenketiden ved at alkoholovens maksimaltider for skjenketider innskrenkes med en time. Dagens begrensninger for alkoholutsalg i butikk bør videreføres.

Forebyggende arbeid er et samfunnsansvar. Legeforeningen mener at det er behov for å styrke arbeidet for å unngå overforbruk av alkohol som får alvorlige konsekvenser for den enkelte og/eller for omgivelsene. Forebyggingsarbeid må foregå på mange arenaer: i skolen, gjennom organiserte fritidsaktiviteter og på arbeidsplassen. Bedriftshelsetjenesten og AKAN viktige både i forebygging og oppfølging på arbeidsplassen. På mange arbeidsplasser er sosiale sammenkomster knyttet til alkoholkonsum. Legeforeningen mener at det er viktig å sikre gode retningslinjer for alkoholbruk på arbeidsplasser. Foreningen mener det er avgjørende å sørge for inkluderende og helsefremmende arbeidsmiljø, og å unngå drikkepress. Eksempler på tiltak kan være begrensninger på antall enheter ved tilstelninger hvor det serveres alkohol og å sørge for at det alltid tilbys gode alkoholfrie alternativer som serveres til samme tid, og med samme fagkunnskap som den alkoholholdige drikken.

ⁱ Folkehelseinstituttet (2017). [Folkehelse rapporten \(nettutgaven\) - Helsetilstanden i Norge](#).

ⁱⁱ Parry, C., Patra, J. og Rehm, J. [Alcohol consumption and non-communicable diseases: epidemiology and policy implications](#). *Addiction*, 106(10), 1718-24.

ⁱⁱⁱ Finansdepartementet (2017). [Skatter, avgifter og toll 2018 \(Prop. 1 LS 2017–2018\)](#).

^{iv} Folkehelseinstituttet (2017, 1. mars). [Taxfree-salg ved norske lufthavner og annen uregistrert omsetning av alkohol og tobakk](#)

^v <https://www.vinmonopolet.no/salgstall>

^{vi} Actis (2017, 7. juli). [Hvor mange ønsker å bevare Vinmonopolet?](#)

^{vii} Rossow, I. og Norström, T. (2012). [The impact of small changes in bar closing hours on violence. The Norwegian experience from 18 cities](#). *Addiction*, 107(3), 530-537.